Souvky

4 / 2023

číslo 34

Příbojový pazourek.

Nálezce: Jiří Dudek, 2014, pískovna Závada, rozměry: 18 x 16 x 13 cm, váha: 7 kg

Obsah:

1) Příbojové pazourky a pazourkové hlízky s tvrdoši. Jiří Dudek
2) Broušení souvků. Jan Beinhauer
3) Vřesina I, nová szeletská lokalita na Hlučínsku. Pavel Wodecki a Jiří Dudek
4) Zajímavý souvek z Bolatic. Pavel Wodecki
5) Zajímavosti z mikrosvěta. Jiří Dudek
6) Kdo mi poradí. Jiří Dudek
7) Zajímavé nálezy. Bronislav Novosad, Jiří Janoštík, Jan Beinhauer,
8) Experimentální archeologie. Jiří Dudek
9) Zajímavosti ze sbírky souvků ve skanzenu (1. část). Jiří Dudek, Trudka Cigánová, Lukáš Klega, Jiří Burian, Josef Seidl, Aleš Uhlíř

Pazourková hlíza s tvrdoši opracovaná ledovcem.
Rozměry: průměr 9 cm. Foto: Jiří Dudek

Příbojové pazourky a pazourkové hlízky s tvrdoši.

Jiří Dudek

Na setkáních souvkařů v Bolaticích, je na každém setkání prezentovaná celá řada různých druhů pazourků. Všiml jsem si, že na nich nejsou vůbec zastoupeny příbojové pazourky a pazourkové hlízky s tvrdoši. Proto jsem se rozhodl tyto pazourky souvkařům připomenout, aby věděli, na co se mají při sběru na poli zaměřit a aby je uměli spolehlivě určit a poznat.

Příbojové pazourky:

Pazourek je mineralogický křemen Sio2 a jeho tvrdost je Mohsově stupnici 7. To je jeden z nejtvrdších nerostů. Díky své tvrdosti a odolnosti je jedním z nejčastějších souvků. Pokud byly tyto pazourky v mořském příboji, mohou mít povrch různě opracován, podle toho jak dlouho se tam nacházely a i v důsledku dalšího zvětrávání. Na polích i v pískovnách nacházíme částečně opracované pazourky často. Dokonalé opracované pazourky se již tak často nevyskytují. Většina příbojových pazourků má zaoblený povrch, na kterém jsou vidět nehtové vrypy, jak se otloukaly v příboji. Dokonalé opracované pazourky jsou oválného tvaru a mívají velikost do 6 cm. Barvu mívají černou, šedou a i v dalších odstínech. Často jsou příbojem rozpůleny a zde má povrch různé druhy patiny, podle toho v jakém prostředí se nacházely.

Pazourkové hlízky s tvrdoši:

Jedná se o zvětralé a přepracované pazourky z kaolínových písku. Jejich vznik není dodnes dostatečně objasněn. Vyskytují se u nás poměrně často. Většinou jsou menších rozměrů s hrbolatým povrchem. Mají většinou světle modrošedou kůru s tmavými tvrdoši. Taky se v nich nachází řada fosilií a hub.

Přeji velice pěkné nálezy.

Druhá strana pazourku z úvodní stránky.

Příbojové pazourky. Fota: Jiří Dudek

Pazourková hlízka s tvrdoši.

Houba a fosilie ve zvětralé pazourkové hlízce.

Rozlomené hlízky. Křemenná hmota bývá pod zvětralou kůrou zbarvena většinou do hněda.

Literatura: Zdeněk Gába – Ilja Pek , Ledovcové souvky moravskoslezské oblasti, str. 76, 77.

Broušení souvků.

Jan Beinhauer

Srdíčko ze žuly.

Fota: Jan Beinhauer

Když jsme u té žuly, tak toto je můj první výrobek celkově. Vznikl ze vzorku nalezeného mezi Hladkými Životicemi a Stachovicemi, pro paní Dagmar Wilčkovou. Je to už asi 4,5 roku. Žula je dost tvrdá a celkem dobře se leští.
A máme tady další výkvět mojí tvorby. Je to něco mezi jaspisem a křemenem?
Poslední nábrus – toto jsem našel před měsícem v Bílovci. Zvenku to bylo dost do zelena, tak jsem se podíval dovnitř. A je to celkem zajímavé. Je to dobrý materiál, celkem to šlo pěkně leštit, takže ideální tvrdost.

Vřesina I, nová szeletská lokalita na Hlučínsku.

Pavel Wodecki a Jiří Dudek

Toto paleolitické místo bylo objeveno náhodou panem Jiřím Dudkem z Hlučína při sběru souvků z ledovcových sedimentů v r. 2017. Po prvních nálezech artefaktů, které se našly mezi souvkovým materiálem, postupně shromáždil kolekci, kterou analyzuje tento článek.

Lokalita se nachází v západní části obce na poli u lesa v mírném svahu obráceném k východu. Nadmořská výška je okolo 270 m. Není vyloučeno, že se jedná jen o část lokality, která pokračuje dál na sever v lesním porostu.

Obr. 1: Pohled na lokalitu Vřesina I od jihu

Kolekce obsahuje celkem 230 kusů industrie. Její složení ukazuje tabulka č. 1

Lokalita leží v prostoru, kde se nacházejí výchozy ledovcových sedimentů se silicity glacigenních sedimentů (SGS). V bližším i vzdálenějším okolí je takových výchozů více. Tomu odpovídá i surovinová skladba kolekce, kde jsou pouze 2 artefakty z kvarcitu, všechny ostatní jsou z SGS. Poloha v bezprostřední blízkosti ledovcové morény může samozřejmě vyvolávat pochybnosti ohledně rozlišení některých artefaktů od pseudoartefaktů (geofaktů), kterých se v místě nachází mnoho.

Skladba industrie ukazuje, že na místě probíhala výroba kamenných nástrojů, což dokládá přítomnost značného množství jader a debitáže, kde jednoznačně převažují úštěpy. Vzhledem k malému rozsahu kolekce je rovněž možné předpokládat, že skupina szeletských lovců se na místě nezdržela dlouhou dobu, což spolu s umístěním stanoviště ve vedlejším údolí, bez výhledu do kraje hovoří pro krátkodobější sezónní pobyt.

Skladba industrie		
	ks	%
jádra	51	22
debitáž	121	53
nástroje	52	23
surovina	6	3
celkem	230	

Tabulka č. 1 Skladba industrie

Jádra jsou většinově jednopodstavová, úštěpová (obr. č. 7:3, 8: 2,4 a 9: 2, následují pak jádra se změněnou orientací (obr. 7:4,8:3, 9:3). Čepelových jader je minimum (2 ks), (obr. č. 8: 1), podobně málo je i jader dvoupodstavových(3 ks),(obr. č. 7:5 a 1), diskovitých (3 ks), (obr. č. 7:1 a 2).

Zajímavá je přítomnost dvou levalloiských jader, (viz. Obr. 7:1 a 2). Úprava úderové plochy je většinou jedním úderem, méně je bez úpravy, minimálně je jader s facetovanou úderovou plochou (29:16:4).

Přehled typů jader	úštěpová	čepelová	celkem	%
jednopodstavové	22	2	24	47
dvoupodstavové	3		3	6
se změněnou orientací	12		12	23
diskovité	3		3	6
levalloiská	2		2	4
nepravidelné	1		1	2
zbytek jádra	6		6	12
celkem			51	
surovina/pre-core	6		6	

Tabulka č. 2. Přehled jader

Úštěpy byly přibližně rovným dílem odbíjeny tvrdým i měkkým otloukačem, jsou často tlusté, což platí především o úštěpech dekortikačních. Cílové úštěpy a čepele v podstatě v kolekci nejsou a dá se předpokládat, že byly z místa odneseny. Čepelí je pouze několik (3 ks) a k nim lze přidat ještě dvě retušované mikročepelky (obr. č.:10: 7 a 10). Na místě byly rovněž nalezeny silicity přepálené v ohni, které vzhledem k současným nálezům neolitického charakteru nelze k této paleolitické kolekci jednoznačně přiřadit.

Přehled debitáže	
úštěpy s kůrou	14
úštěpy bez kůry	33
úštěp, kvarcit	1
čepele bez kůry	3
mikročepelky	2
zlomky	24
silicity přepálené v ohni	9
místní retuše	35
Celkem	121

Tabulka č. 3. Přehled debitáže.

Charakter technologie odpovídá nálezům z počátku mladého paleolitu. Technické provedení je často nedokonalé (to se týká i nástrojů) a ukazuje na malou specializaci výrobců této štípané industrie, kteří se vydali do terénu.
Přehled nástrojů v kolekci ukazuje tabulka č. 4. Ve skupině nástrojů lze nalézt několik velkých skupin:
Škrabadla jsou většinou provedena na úštěpech (obr. 13:1), méně na termických zlomcích. Několik vyšších škrabadel (obr. č. 10: 3, 4, 6, 7,) připomíná aurignacké tvary, ale nejsou to charakteristické typy s negativy lamel. Rydel je malé množství (6 ks), z toho je 5 hranových (obr. č. 12: 2, obr. 13:1 a jedno klínové (obr. č. 12:4). V kolekci je i několik zobců provedených na termických úštěpech (obr. 10: 10 a 11, obr. 12: 8). Mezi nástroji převládá skupina drásadel (obr. č. 10 1 a 2 a 9 (mikrodrásadlo), obr. č. 11: 4,5,6,7 a 8, obr. 13:2 a 3), vrubů (obr. č. 11: 1,2,3) a vrubovitých nástrojů (obr. č. 12:6). Jejich technické provedení není příliš dokonalé a svědčí pro jednorázový charakter těchto výrobků. Pro kolekci je typické většinové použití termických zlomků pro výrobu nástrojů, tím je taky dána i jejich technická nedokonalost. Malý počet čepelí je doplněn dvěma laterálně retušovanými mikročepelemi (obr. č. 9: 7 a10). Typickým nástrojem je listovitý hrot, který se v kolekci nachází v jednom zlomku, jako distální polovina.
Obr. č. 5: 12). Plošná retuš se vyskytla ještě na jednom větším úštěpu, který však byl pro nedostatečnou patinaci zařazen do postpaleolitického období (obr. č. 14: 8)

Seznam nástrojů/typů	čepel	úštěp	termický ú.	celkem	%
Nástroje 1					
škrabadlo na čepeli nebo úštěpu		6	2	8	18
klínové rydlo			1	1	2
hranové rydlo		2	3	5	11
zobec		2		2	4
listovitý hrot		1		1	2
drásadlo		6	6	12	27
vrubovité nástroje		3	7	10	23
zoubkovaný nástroj		2	1	3	7
oškrabovač raclette)			2	2	5
celkem		22	22	44	
Nástroje 2					
pseudo micro-burin			2	2	
úštěp s laterální retuší			2	2	
příčně retušovaný artefakt			2	2	
mikročepelka s boční ret.	2			2	
celkem				9	
Nástroje 1 a 2				52	

Tabulka č. 4. Přehled nástrojů

Kolekci lze kulturně přiřadit do období szeletienu (early szeletian), v jehož rámci byla oblast Horního Slezska rovněž osídlena. Tomuto závěru odpovídá jak přítomnost listovitého hrotu (zlomku), tak i struktura kolekce a charakter nálezů (např. vysoká škrabadla, nízký podíl rydel). V poslední době byly již publikovány dva nálezy listovitých hrotů z okolí: s Hlučína-Davídky a z Otic 1/. Oba tyto nálezy zatím postrádají širší nálezový kontext, který by je jednoznačně kulturně zařadil. Nález hrotu z Davídky sice doprovází určité množství patinované industrie, ta však nebyla v tomto kulturním kontextu ještě dostatečně vyhodnocena. Podobná je situace i s nálezem listovitého hrotu v Oticích „ na známé mladomoustersk é „ lokalitě. Na tomto místě byla prováděna celá řada sběrů, z nichž některé se nezachovaly. V SZM Opava se nachází 220 ks patinované industrie, kterou B.Klíma v r. 1967 označil za mladomoustersk ou 2/avšak později byla tato lokalita překvalifikována jako szeletská3/. Na tomto místě byl J.Pavelčíkem nalezen i zlomek dalšího listovitého hrotu, který nebyl publikován a mohl by být v depozitářích Archeologického ústavu (Brno, Opava)4/. Ze Štěpánkovic pochází nedokončený (jednostranný) polotovar listovitého hrotu, zatím bez početnější průvodní industrie. U Opavy (Vávrovice – Palhanec) byl ještě nalezen listovitý hrot, který se však v průběhu doby ztratil. Jeho fotografií publikoval před lety L. Jisl 5/. Fotografie výše uvedených listovitých hrotů viz obr. 3 až 6.

Obr. č. 2. Listovitý hrot Hlučín – Davídka, foto Bruno Kladiva

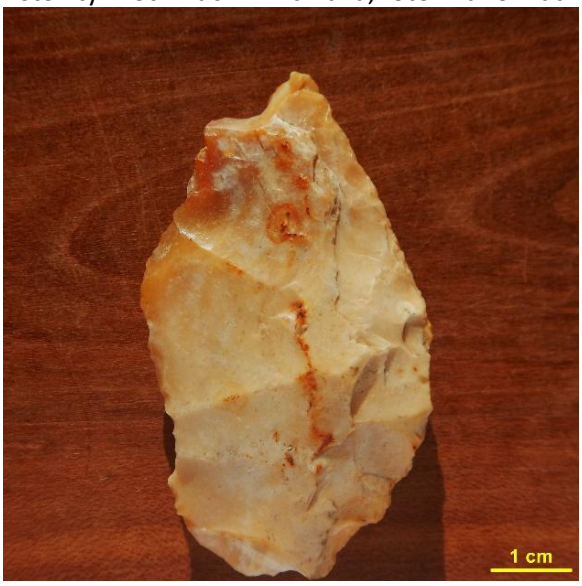

Obr. č. 3. Listovitý hrot Otice, foto Miroslav Beroušek

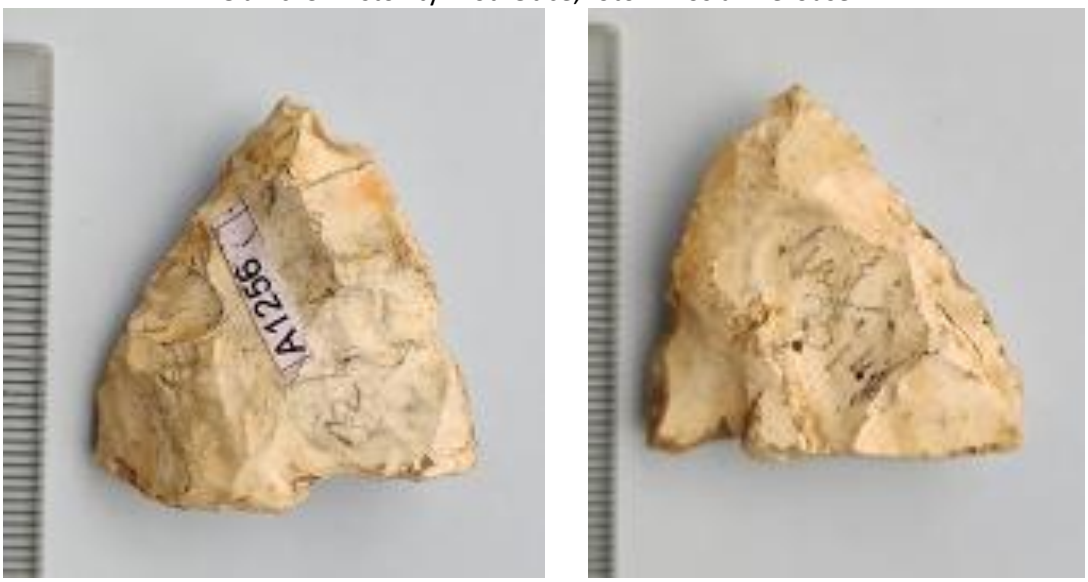

Obr. č. 4. Distální část listovitého hrotu, Vřesina.

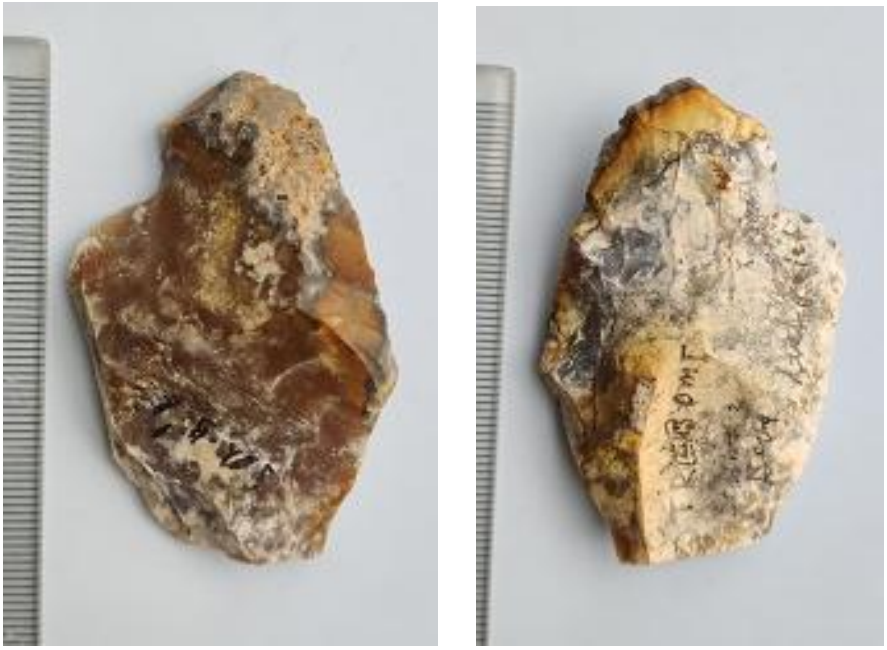

Obr. č. 5 Polotovar listovitého hrotu Schwarzer Berg I, Třebom

Obr. č. 6 Polotovar listovitého hrotu, Štěpánkovice

V polské části Slezska byly zatím identifikováno asi 5 szeletských lokalit (Dzierzyslaw I ?, Dzierzyslaw 79, Maków 15, Rozumice 32, Lubotyń 11, zde nalezeno 10 listovitých hrotů, ale jen 2 celé) 6/. Na lokalitě Lubotyń 11, považované za základní tábor byly prováděny archeologické vykopávky, které přinesly více než 10 tisíc kusů štípané industrie. Je datována do období 49 – 39 tis. let. př.n.l.. Toto datum je o několik tisíc let starší, než dosud nejstarší datované szeletské lokality z Moravy, které nepřekračují stáří 45 tis. let př.n .l.
Lokalita Lubotyň 11 by tak představovala dosud nejstarší fázi szeletského osídlení v této části Střední Evropy 7/

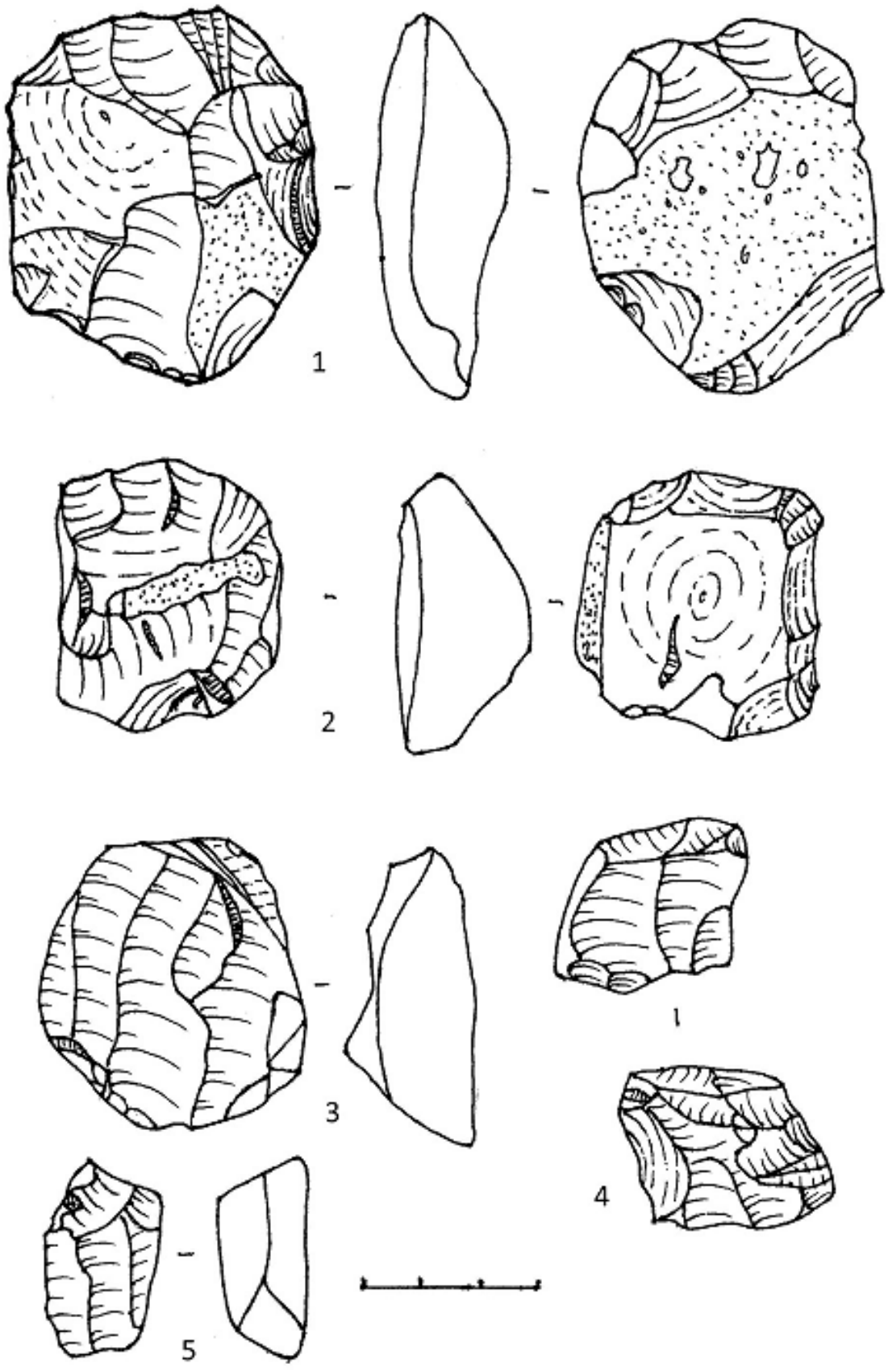

Obrázek č. 7

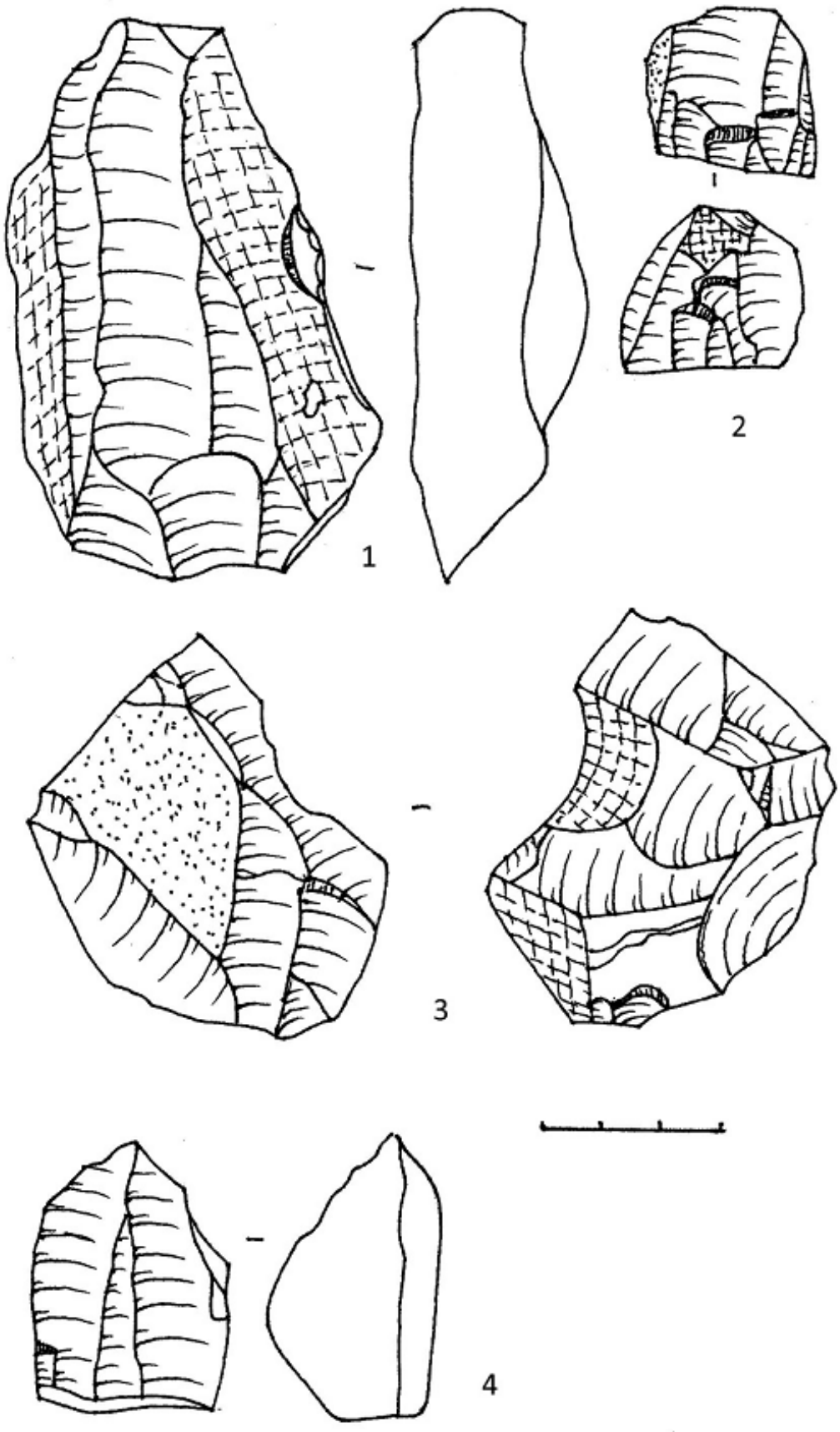

Obrázek č. 8

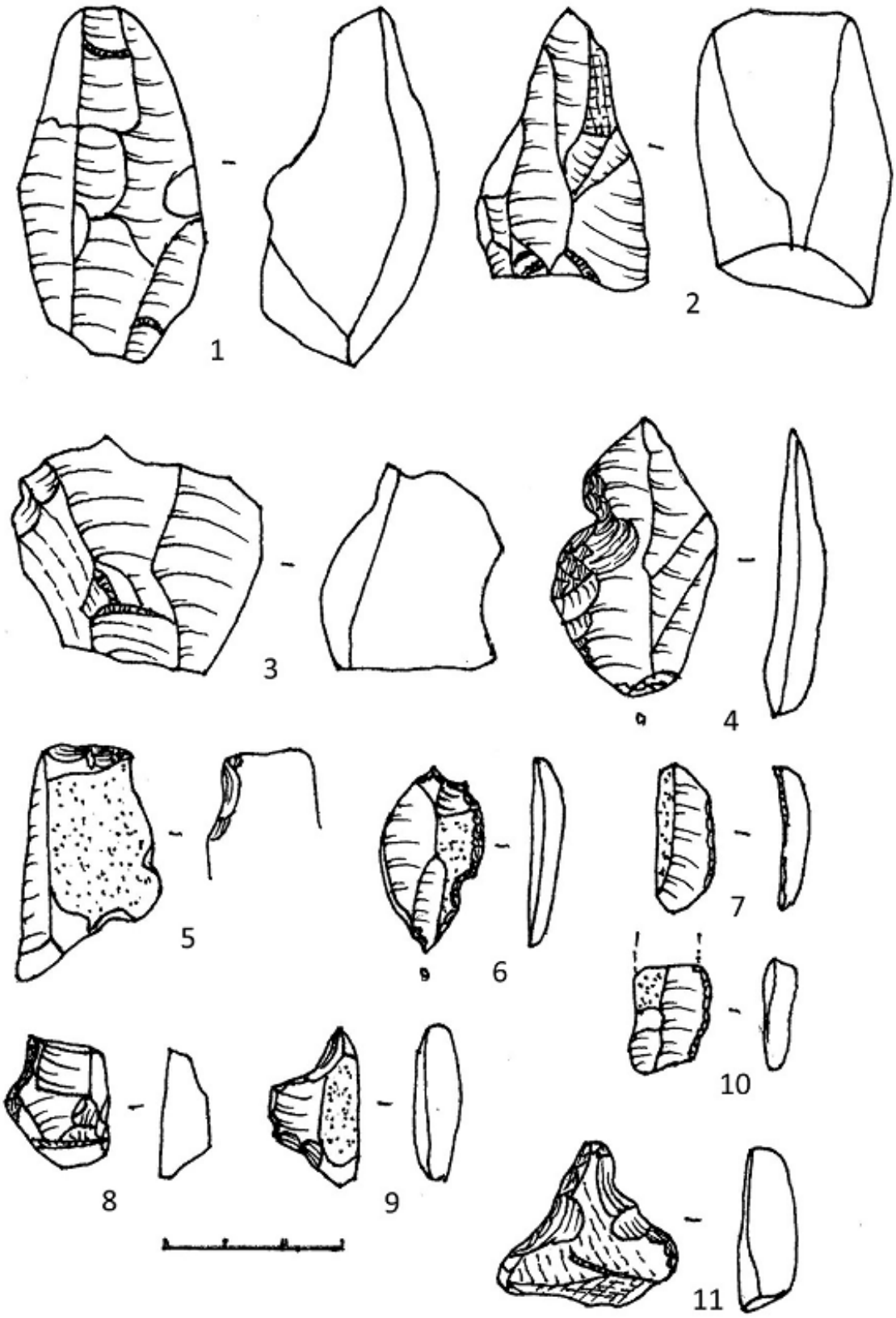

Obrázek č. 9

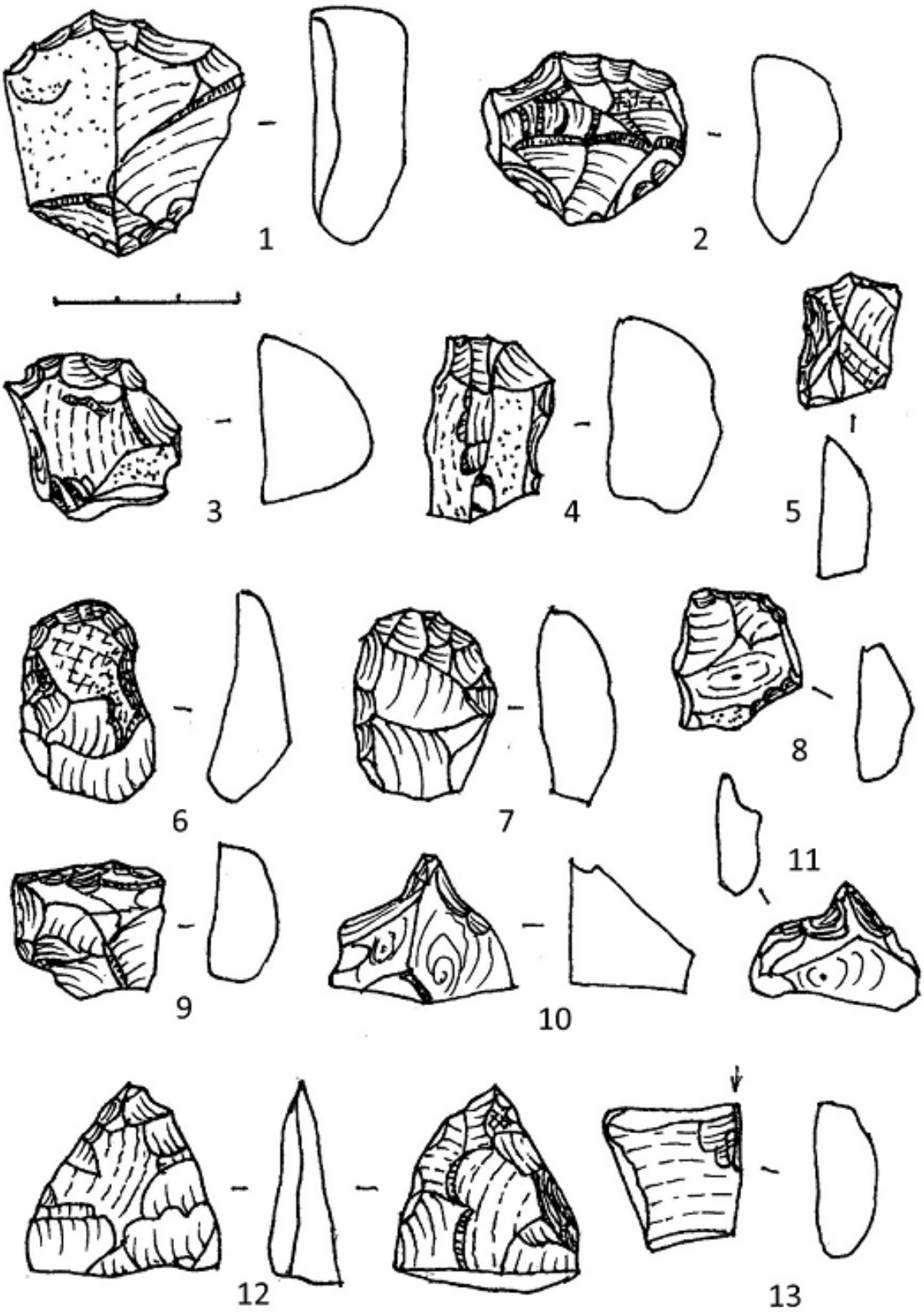

Obrázek č. 10

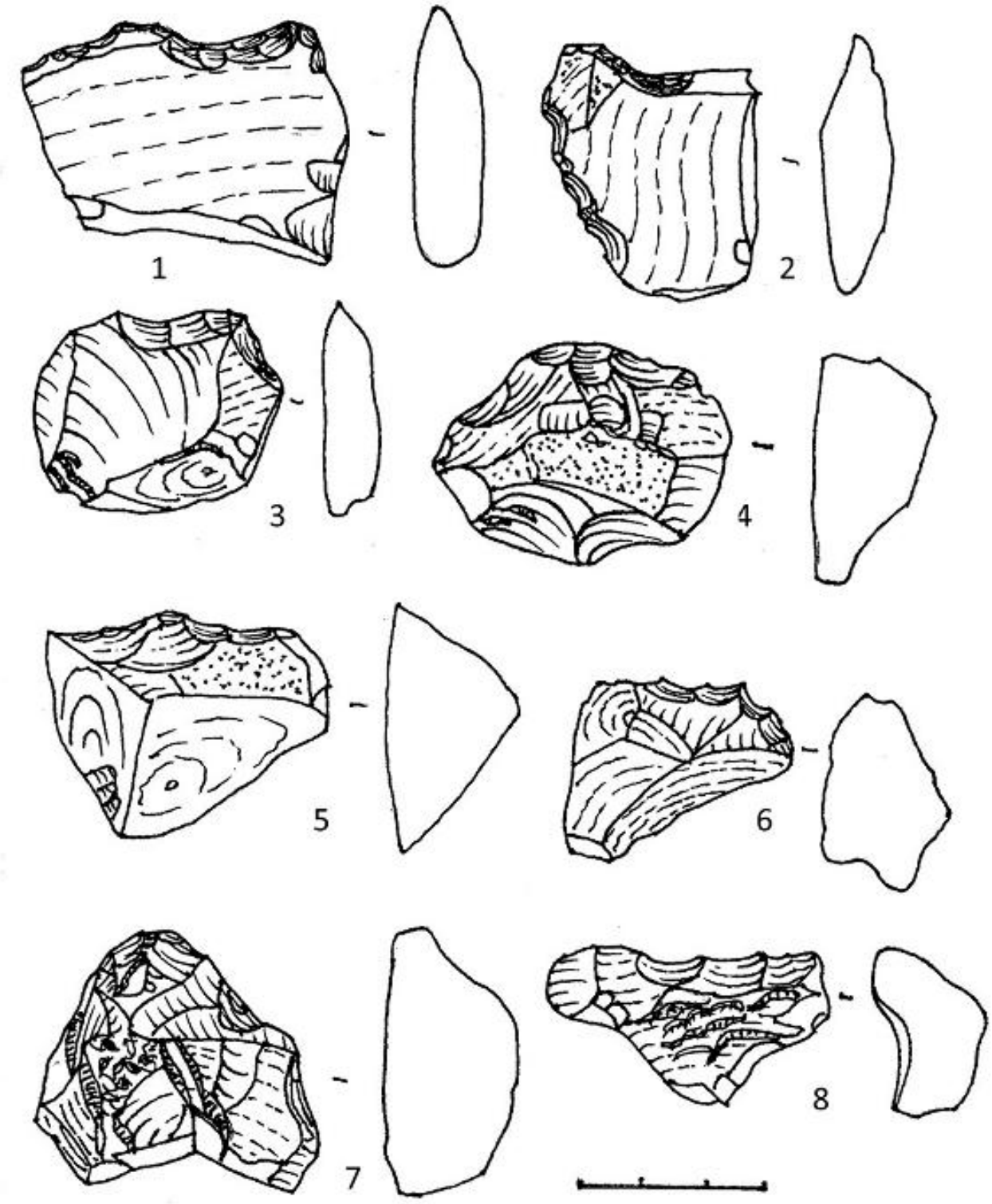

Obrázek č. 11

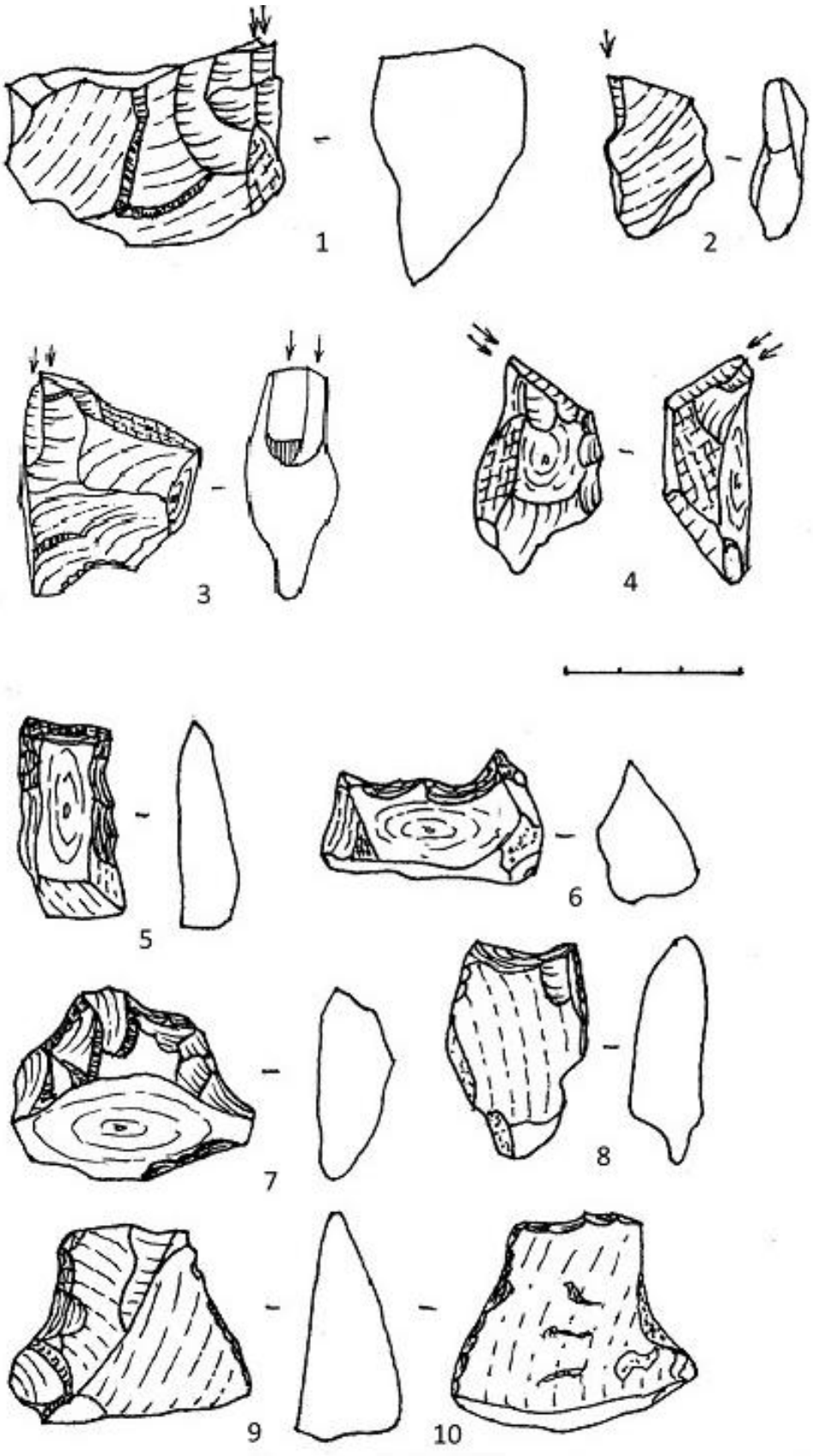

Obrázek č. 12

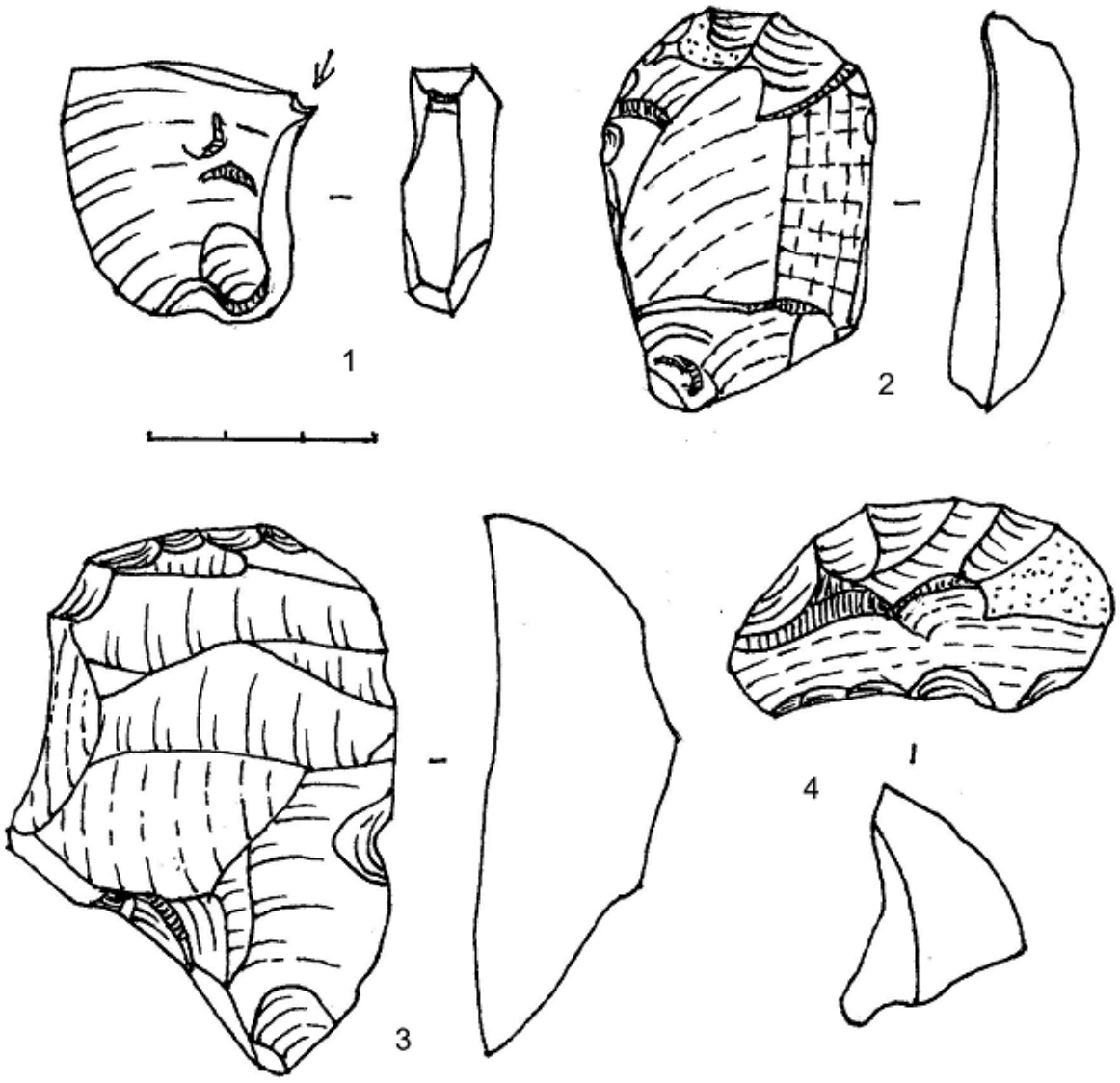

Obrázek č. 13

Popis obrázků 7 - 13

Obr. č. 7: 1. levalloiské jádro, 2. levalloiské jádro, 3. jednopodstavové jádro, 4. jádro se změnou orientace, 5. dvoupodstavové jádro,

Obr. č. 8 : 1. jednopodstavové čepelové jádro, 2. jednopodstavové jádro, 3. jádro se změnou orientace, 4. jednopodstavové jádro,

Obr. č. 9: 1. dvoupodstavové jádro(hranolové), 2. jednopodstavové jádro, 3. jádro se změnou orientace, 4. laterálně retušovaný úštěp, 5. příčně retušovaný zlomek (term. úštěp), 6. laterálně ret. úštěp. 7. mikrolitická čepelka s laterální retuší, 8. micro pseudo-burin na zlomku, 9. micro pseudo- burin na zlomku, 10 zlomek mikročepelky s laterální retuší, 11. retušovaný zlomek,

Obr. č. 10: 1. drásadlo na zlomeném úštěpu (příčné), 2. drásadlo na úštěpu (příčné), 3. škrabadlo na zlomku, 4. škrabadlo na tlustém úštěpu s retušovanými hranami (dorsálně i ventrálně) 5. škrabadlo na zlomku, 6. škrabadlo na term.úštěpu, 7. škrabadlo na zlomeném úštěpu,8. oškrabovač (raclette) na term. úštěpu, 9. mikrodrásadlo na úštěpu, 10. zobec na term. zlomku, 11. zobec na term. zlomku, 12. distální část listovitého hrotu, 13. hranové rydlo,

Obr. č. 11: 1. vrub na term. zlomku. 2. vrub na term. zlomku, 3. vrub na zlomeném úštěpu, 4. drásadlo na reziduu jádra, 5. drásadlo na term. úštěpu, 6. drobné drásadlo na term. úštěpu, 7. drásadlo na term. úštěpu, 8 . drobné drásadlo na term. úštěpu,

Obr. č. 12: 1. jednopodstavové jádro, 2. hranové rydlo na term. zlomku, 3. dílenské drásadlo z kvarcitu, 4. klínové rydlo na term. zlomku, 5. příčně ret. term. zlomek, 6. vrubovitý nástroj na term. zlomku, 7. oškrabovač (raclette) na term. zlomku, 8. zobec na term. zlomku, 9. oškrabovač (raclette) na úštěpu,
Obr. č. 13: 1. hranové rydlo na úštěpu, 2. škrabadlo na úštěpu, 3. drásadlo na zbytku jádra, 4. drásadlo na termickém úštěpu,

Postpaleolitické (neolitické) lokality Vřesina I, II/III a IV.

Při průzkumu ledovcových sedimentů na katastru obce byly p. Jiřím Dudkem objeveny i malé koncentrace nepatinované i broušené industrie, které by se daly rámcově zařadit do neolitu. Byly nalezeny pouze kamenné artefakty, avšak střepový materiál, který nepochybně na neolitických lokalitách vystupuje, je dnešní zemědělskou technikou nenávratně ničen.
Všechny artefakty místních neolitických lokalit jsou vyrobeny z lokálního SGS.

Mapa č. 2: Neolitické lokality v obci Vřesina, podklad internet: mapy.cz

Všechny neolitické lokality ve Vřesině (kromě Vřesiny I) se nacházejí na jižních svazích obrácených k severu. Nálezy jsou v ornici, kterou je sprašová hlína. Místy se na povrch dostávají i štěrkopísky ledovcových sedimentů. Vzhledem k tomu, že tyto lokality byly nalezeny při sběru souvků z ledovcových sedimentů, nelze zatím přesněji specifikovat jejich rozsah a vzhledem k typu nálezů, ani kulturní příslušnost.

Vřesina I	nález	ks
	počáteční jádro	1
	jádro	1
	úštěp	7
	čepel (včetně zlomků)	6
	zlomek	2
	škrabadlo	2
	rydlo	1
	drásadlo	2
	vrub	4
	termický úštěp s retuší	24
	kopytovitý klín	
	týlní část	1
	celkem	47
Vřesina II	nález	ks
	úštěp/zlomek	1
	vrub	1
	celkem	2

Tabulka č. 5

Vřesina III	nález	ks
	surovina	1
	počáteční jádro	1
	jádro	3
	termický úštěp, retuš	4
	úštěp z boku jádra	1
	úštěp	1
	škrabadlo na úštěpu	2
	vrub	1
	brousek	1
	vrub	1
	celkem	16
Vřesina IV	nález	ks
	jádro	2
	úštěp	4
	čepel	2
	okrouhlé škabadlo	1
	celkem	9

Tabulka č. 6

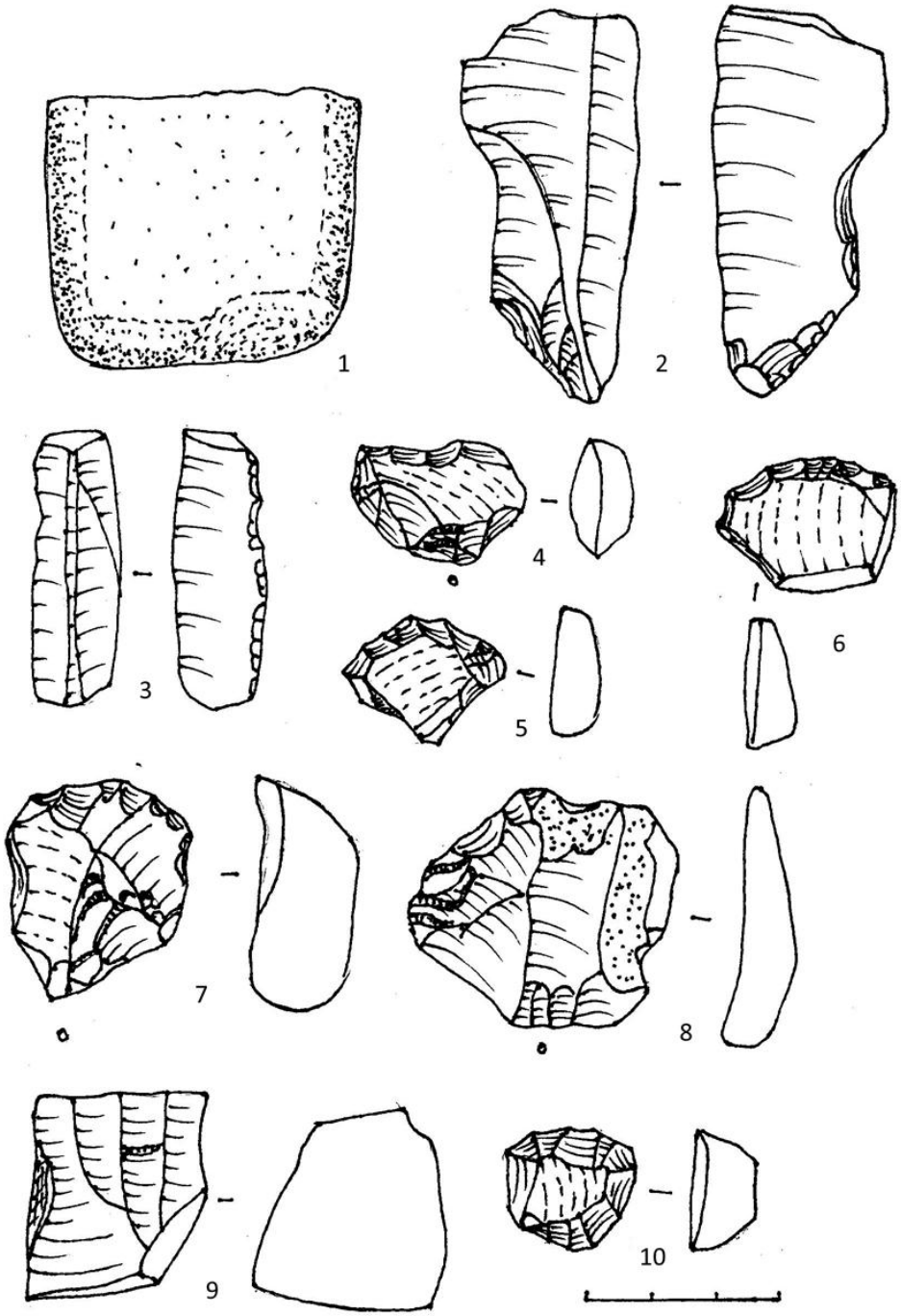

Obr. č. 14: 1. týlní část kopytovitého klínu, 2. ventrálně retušovaná čepel, 3. ventrálně retušovaná čepel, 4. 5. krátká škrabadla 6. škrabadlo, 7. škrabadlo, 8. plošně retušovaný úštěp, jednopodstavové jádro, 10 okrouhlé škrabadlo

Poznámky a literatura:

Wodecki P.,Dudek J., Kladiva B., Hlučín – Davídka nové nálezy a nové poznatky 2017 – 2021, Zpravodaj Souvky 2/2021, č. 24, 16, Vydává Skanzen Bolatice

Wodecki P., Beroušek M., Paleolitické nálezy z Otic a Dolní Životic?, Zpravodaj Souvky 3/2022, č. 29, s 22, Vydává Skanzen Bolatice

Klíma B., Paleolitické nálezy z Otic u Opavy, in Archeologický sborník, Profil, Ostrava 1974, s 18

Svoboda J., Paleolit Moravy a Slezska, 3. vydání, AÚ Brno, 2009, s 151

Pavelčík J., Další moustierské nálezy z Otic (okr. Opava), PV 20 (1975), s 10

Zde uvádí, že“Překvapením je nález zlomku plošně retušovaného /listovitého?) hrotu.“

Další nálezy J.Pavelčík publikoval v r. 1977:

Pavelčík J., Další nálezy z Otic- sopky (okr. Opava), PV 22 (1977) s 112.
Ve zprávě o nálezech uvádí “dva drobné hroty mandlovitého tvaru s oboustranou hrubě provedenou plošnou retuší“.
Jisl L., Poznámky k poznání paleolitu ve Slezsku, ČSIM B/20 (1971) , s 1 - 9
6/ Lech M., The Problem of recognition of the Szeletian in Poland – an overview of the subject, Acta Archeologica Carpatica 56 (2021) s 74 – 78
7/ Bobak D., Poltowicz-Bobak M., Jary Z., Raczyk J., Moska P., Chronologia osanictwa szeleckiego na stanowisku Lubotyń 11 pow. glubczycki, w świetle byesowskiego modelu datowań, Materialy i Sprawozdania Rzesowskiego Ośrodka Archeologicznego Tom XXXVII, Rzeszów 2016, s 18
Za cenné rady a náměty děkujeme prof. Jiřímu Svobodovi z Brna

Zajímavý souvek z Bolatic

Pavel Wodecki

V místní trati Kamenec, kde se nachází i paleolitické místo (střední a počátek mladého paleolitu), byl nalezen proděravělý silicit (baltický pazourek) s pěti otvory. Rozměry jsou 8,4 x 6,2 x 6,7 cm. Silicit je pokryt na větší části původní kůrou, avšak okolí otvorů se zdá být zarovnáno a jedna část dokonce vykazuje stopy po přípravě jádra (viz obr. č. 1, b). Silicit je téměř celý bíle a slabě bíle patinován. Vnitřek chodbiček je vystlán fosiliemi mechovek, které jsou částečně patrné i na povrchu silicitu. Zobrazení předmětu na kresbách I fotografiích, viz obr. č. 1 – 4.
V místě nálezu jsou výchozy ledovcových sedimentů s hojným zastoupením silicitů. V tomto směru se zdá být vše v pořádku a mohlo by se říci, že se jedná o běžný kus “pazourku”, který má v sobě navíc nějaké otvory. A zde je možný počátek jiné interpretace, která by mohla být zajímavější. Osoby obeznámené s problematikou silicitů z ledovcových sedimentů ví, že se občas vyskytne celotvar, či spíše zlomek (termický i jako artefakt) s jedním otvorem. Silicity s více otvory (propojené chodbičkami) jsou spíše vzácné, což je dáno mj. i tím, že dutiny uvnitř činí takový kámen náchylným k rozdrcení v moréně či zvětrávání. Jak je známo, tak pravěcí lidé si již v období mladého paleolitu všímali zajímavých předmětů ve svém okolí, což dokládá nález sbírky nerostů na jednom paleolitickém místě v Itálii, nebo sběr a následné použití fosílií ať jako ozdob nebo pouze v podobě manuportů na tehdejších sídlištích.
Vzhledem k několika větším negativům úštěpů a řadě menších poškození, dokládajících snahu o opracování, je zřejmé, že tento silicit měl pravěký člověk v ruce a měl s ním i určitý záměr. Asi to bylo využití jeho hmoty k výrobě úštěpů. Tento záměr však nebyl doveden do konce a kámen byl z procesu výroby vyřazen.
Co však bylo, dále zůstává na úrovni domněnky, protože je jedná o povrchový nález, bez jakéhokoliv kontextu.
Je možné uvažovat, že si pravěký výrobce kamenných nástrojů všimnul otvorů, které narušovaly homogenitu suroviny a dávaly tak malou nadějí na získání uspokojujících polotovarů k další výrobě nástrojů. Proto se rozhodl tento kámen odhodit.
Nebo je možné brát v úvahu další variantu a to totiž, že si všimnul řady neobvyklých otvorů a rozhodl se, si ho ponechat, ale již jako zajímavost či talisman. Víra v nadpřirozenou sílu různých mimořádných předmětů byla v pravěku zřejmě velmi silná, což dokládají i etnografické analogie od současně žijících přírodních národů. Kameny s otvory jsou v lidové tradici nazývány mare stones, hag stones i witch stones a všechny tyto názvy odkazují k nadpřirozeným jevům, jako jsou můry, kouzelníci či čarodějnice. Mají totiž poskytovat duchovní ochranu před nositeli zla. V německé kulturní oblasti jsou tyto kameny nazývány Lochsteine a je jim lidovou vírou rovněž přisuzována nadpřirozená moc. Jak mohl vypadat amulet z děravých kamenů, ukazuje obr. č, 5.
V archeologické literatuře se o kamenných ozdobách – amuletech z doby starší doby kamenné (paleolitu) vyskytuje jen málo informací. Je to dáno především tím, že většina takových předmětů byla vyráběna z organických látek, které se zachovaly jen v omezené míře. Dalším a zřejmě hlavním důvodem bude malá rozpoznatelnost “amuletů” současnými vědci, protože kriteria pravěkých lidí pro označení takových předmětů jsou zřejmě těžko pochopitelná.
Nicméně k bolatickému nálezu lze nalézt určitou analogii ve sbírkách městského muzea v Krnově, kde je uchováván starý (z doby Rakousko-Uherska?) nález silicitu (pazourku) se čtyřmi, chodbičkami navzájem propojenými, otvory. K tomuto předmětu (viz obr. č. 6) se váže polemická literatura kombinující archeologická, technická, geologická i obecně srovnávací hlediska. Do současné doby byly vysloveny tyto domněnky o účelu uvedeného předmětu: píšťalka (místní autor H.Schulig, archeolog J.Pavelčík a geolog A.Přichystal), hračka (geologové Z.Gába a I.Pek), ozdoba nebo amulet (A.Uhlíř) a úplné popření archeologického významu předmětu (archeolog G.Kyrle) 1/.

1/ informace o hodnocení krnovského nálezu převzata z: ROZHLEDNÍK: Záhadný pazourek z Cvilína (Šelenburku), 15. 9. 2016
https://neviditelnypes.lidovky.cz/zviretnik/pazourkova-zahada-v-krnove-u-cvilina.A160820_221709_p_zviretnik_kosa#:~:text=Jsou%20p%C5%99edm%C4%9Bty%2C%20o%20nich%C5%BE%20nen%C3%AD,pazourek%20v%20depozit%C3%A1%C5%99i%20archeologick%C3%BDch%20n%C3%A1lez%C5%AF.

2/ obrázek převzat z: Přichystal A., Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s 258.

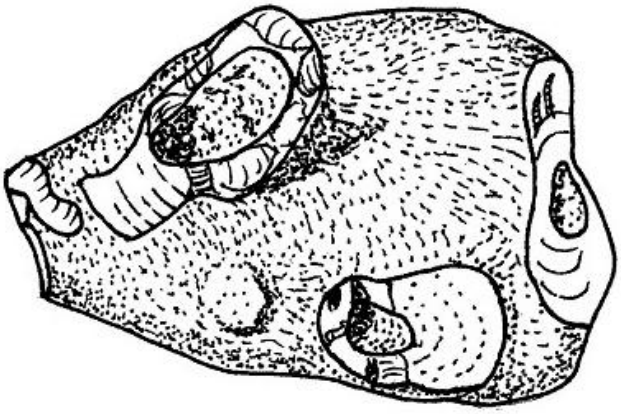

a

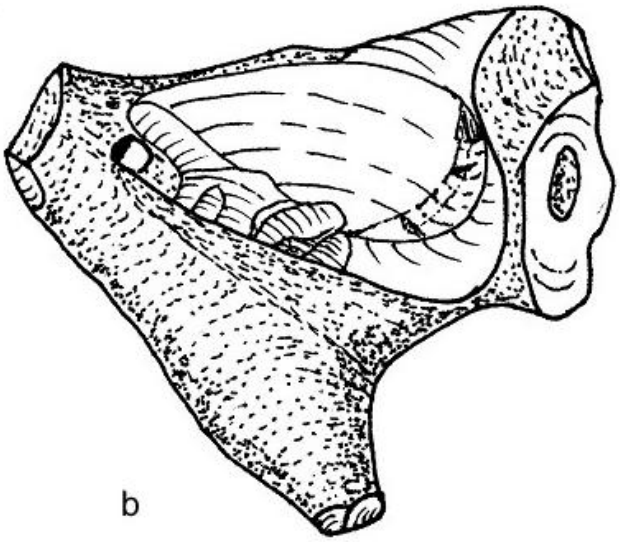

b

Obr.: 1 a a b.

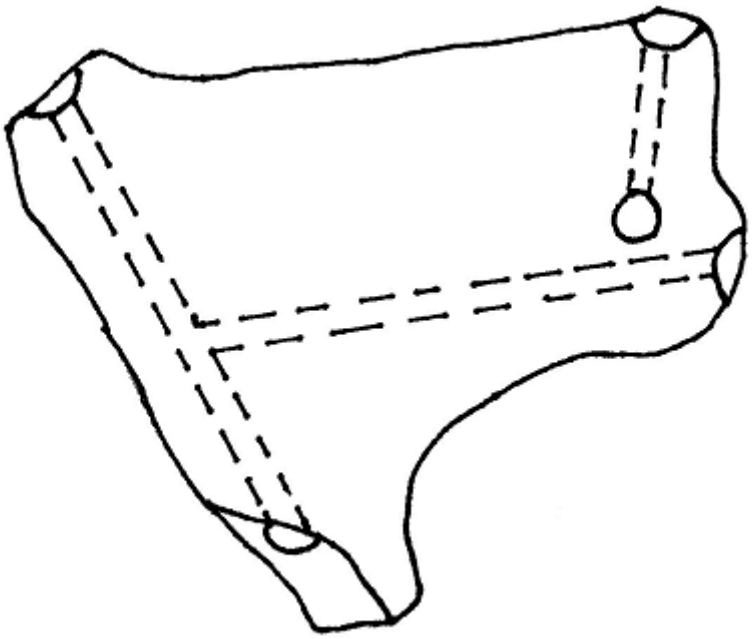

Obr. 2: Schematický nákres chodbiček propojujících otvory

Obr. 3: fotografie silicitu s pohledem na tři otvory

Obr. 4: pohled na opačnou stranu silicitu (rovněž se třemi otvory)

Obr. č. 5: silicity(pazourky) s jedním otvorem jako talisman (zdroj: internet)

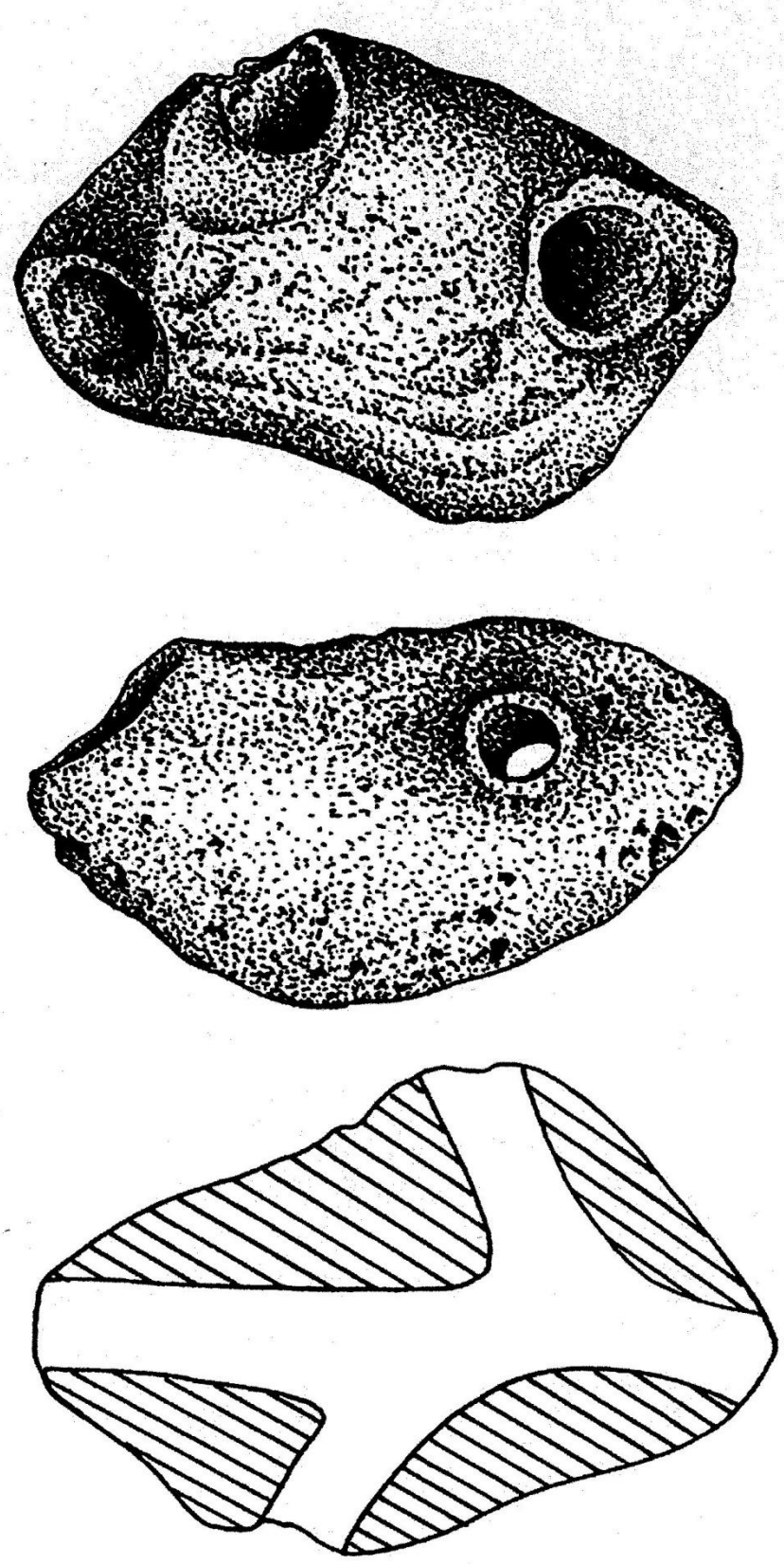

Obr. č. 6: Pazourková píšťalka z Úvalna u Krnova, Slezsko. Lužická kultura. Podle Pavelčíka (1993) 2/

Zajímavosti z mikrosvěta.

Jiří Dudek

Ledvinovité agregáty chalcedonu v pazourku.

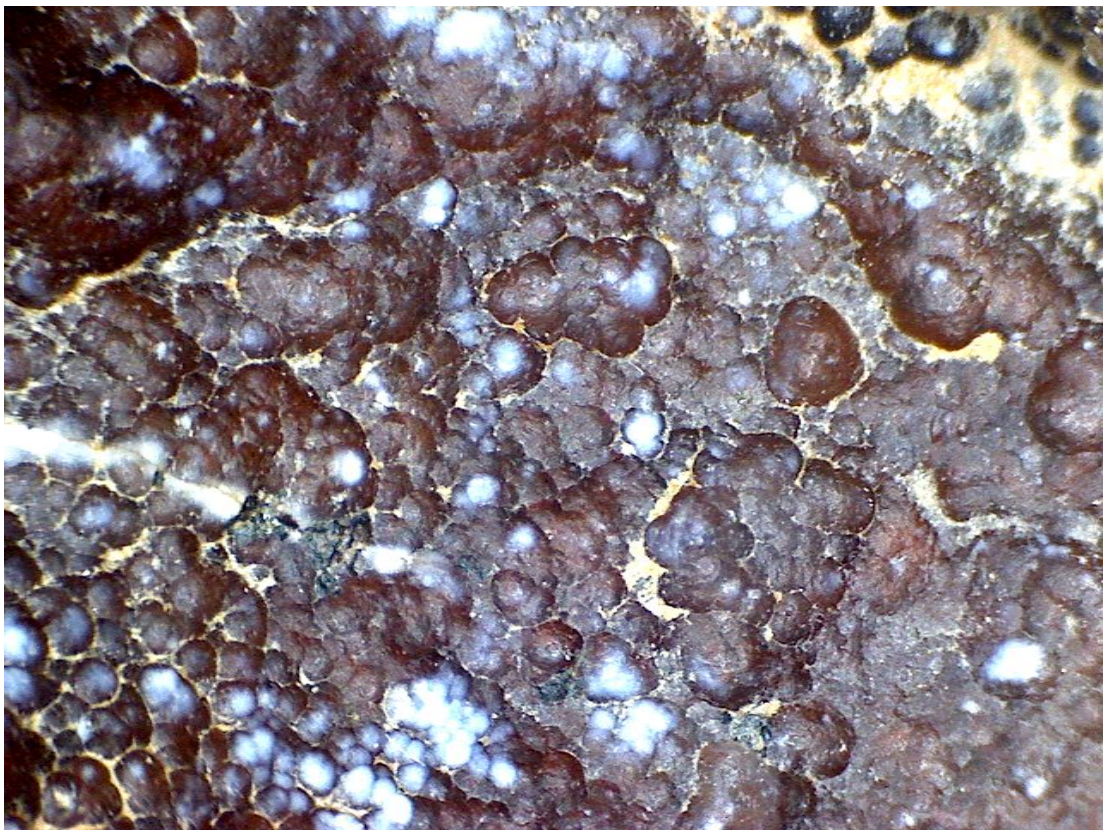

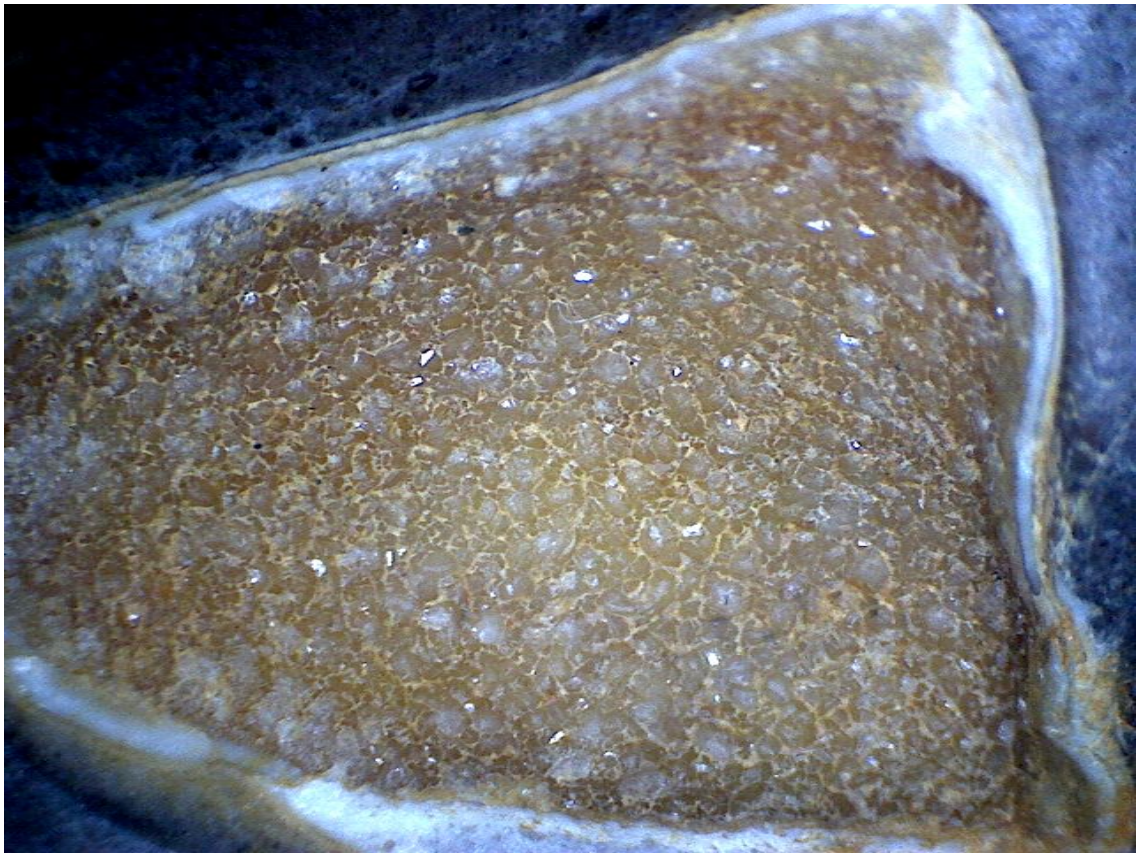

Krystaly křemene.

Houba v pazourku.

Kdo mi poradí:

Jiří Dudek

Kdo mi poradí: o jaký druh fosilií se jedná.

1.

2.

Zajímavé nálezy.

Bronislav Novosad:

A to je ze Šenova včera. Část ježovky *„ Cidaris“.* Foto: Bronislav Novosad

Jiří Janoštík:

Nálezy Opava - Otice. Fota: Jiří Janoštík

Posílám fotky „obrů“ z mé sbírky… ten největší má 715 g.

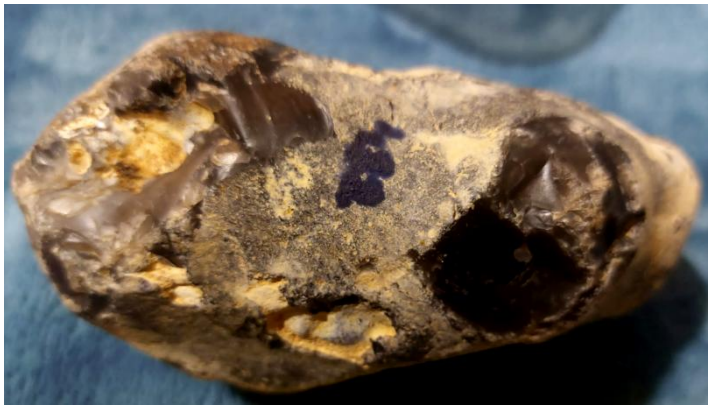

Jan Beinhauer:

Fota: Jan Beinhauer

Nálezy z Bílova a Pohořílek.

Experimentální archeologie.

Jiří Dudek

Stavba víceužitkové pece.

Ve skanzenu Bolatice se nacházela ještě jedna nevyužitá místnost, hned vedle expozice souvků. Po dohodě se starostou Herbertem Paverou bylo rozhodnuto, že by se v této místnosti mohla nacházet „Expozice experimentální archeologie“. Myšlenku na uspořádání této expozice jsem nosil již delší dobu v hlavě. Udělal jsem si plánek, jak by to celkově mohlo vypadat a pan starosta mi ho schválil a projednal na zastupitelstvu obce, kde byla taky tato expozice schválena. Neměl jsem však žádné zkušenosti, mimo štípání pazourků, ze kterých jsem už vyráběl různé typy zbraní a nástrojů, které by mohli používat lovci. Postupně jsem začal sbírat materiály, které by byly připraveny, až bude místnost stavebně upravena a bude k dispozici.
Na zahradě jsem se rozhodl postavit experimentální pec, která by sloužila k přípravě potravy, vypalování keramiky a k dalším účelům. Největší radost jsem měl, když se z pece začalo kouřit ihned po dodělání. Po zahřátí začala hlína praskat a pukat. Proto jsem si připravil velice řídkou opravnou směs z hlíny, ze které jsem stavěl a po celou dobu tyto trhliny a praskliny zalepoval a zamazával.

Příprava hlíny ke stavbě pece.

Fota: Jiří Dudek

Stavba pece.

Zapálení mokré pece a první oheň.

Pec v provozu.

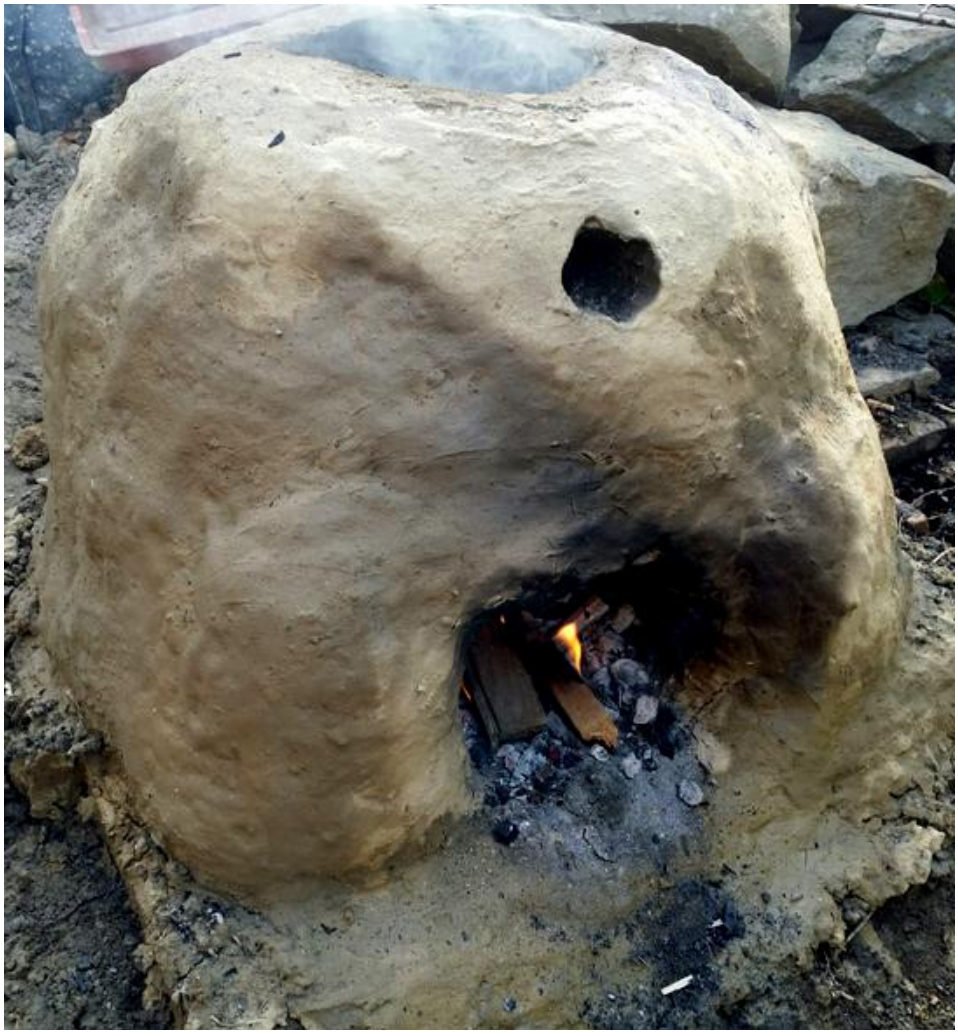

Zajímavosti ze sbírky souvků ve skanzenu Bolatice (1. část).

Jiří Dudek

Někteří členové našeho klubu věnovali některé své nálezy, do sbírky souvků ve skanzenu, aby obohatili sbírku. Je mezi nimi řada specialit, které bychom, si mohli připomenout.

Trudka Cigánová:

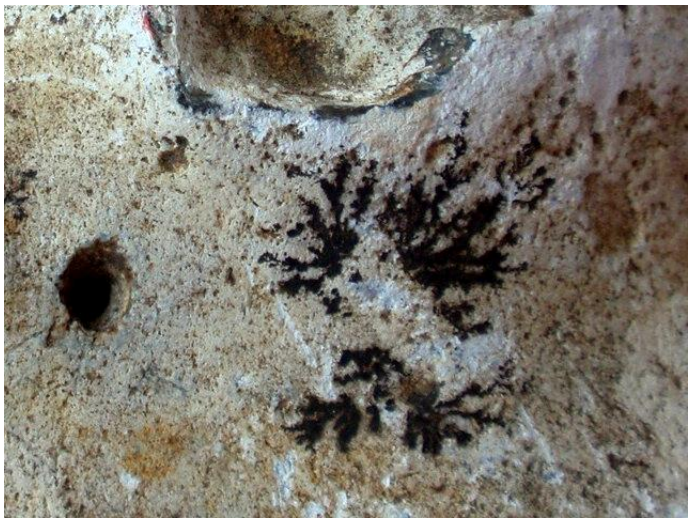

Pazourek s dendrity.

Mechovkový trávník s reliéfy mechovek.

Detaily: reliéfy mechovek.

Ledvinovité agregáty chalcedonu v pazourku.

Amfibolity.

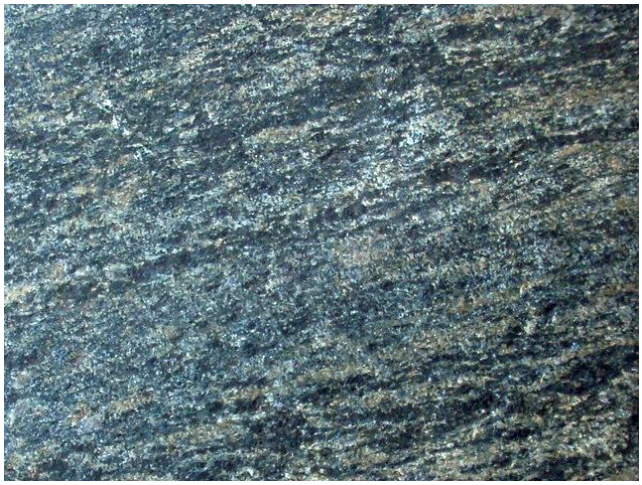
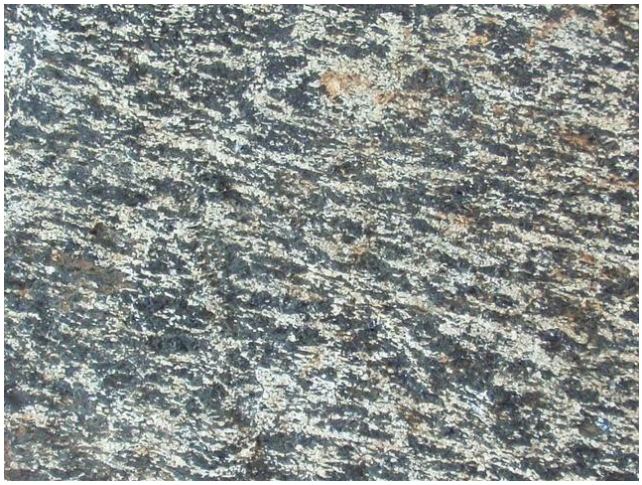

Detaily.

Písmenková žula.

Ferrolity.

Lukáš Klega:

Klokočovské korály.

Jiří Burian:

Pazourek s fosilií mlže.

Josef Seidl:

Pazourek – barva, tvar, povrch

Aleš Uhlíř:

Pazourek - barva, lilijice, mechovky.

SOUVKY jsou především interním zpravodajem klubu pro sbírání a výzkum souvků, který vyvíjí své aktivity při muzeu souvků v Bolaticích. Vychází 4 x ročně ve formátu PDF. Koordinátorem je pan Jiří Dudek (dudek.jiri@volny.cz). Na jeho adresu lze zasílat příspěvky do zpravodaje, případně s ním publikování projednat apod. Texty nejsou redakčně upravovány, za jejich obsah odpovídají jejich autoři. Obsah (texty, fotografie) lze převzít ke studijním účelům za podmínky, že bude uveden autor a zdroj.

Toto číslo vyšlo: 9. prosince 2023